

república és l'únic remei als mals de la monarquia, i la monarquia l'únic remei als mals de la república.”

Gràcies al moralista, Pla s'adona de quin ha de ser el paper de l'escriptor i la funció de la literatura, ben diferent del que practica la persona que l'ha fet llegir, Ors. Ironia de la història: Pla acabarà distanciant-se del barroc, afectat i arbitrari Eugeni d'Ors gràcies a l'autor que li ha recomanat.

Una idea de la literatura. Joubert, com diu Marc Fumaroli (*Trois institutions littéraires*, 1994), busca la literatura, després d'haver travessat la tempesta revolucionària, en el seu fur intern, com va fer Montaigne, coetani de les guerres civils del segle XVI. La busca en el sentit íntim oracular que il·lumina més bé les persones, les coses i un mateix abans que no pas la raó orgullosa. La busca també en un diàleg més enllà del temps amb el que Barrès anomenava, recorda Fumaroli, els “intercessors”.

La literatura per a Joubert, diu Fumaroli, encara que tingui una façana social, que és fràgil, és abans que res una societat secreta, la supervivència de la qual depèn dels seus propis membres, i del do de visió del qual són dotats.

El quadern gris és, precisament, el diàleg amb els intercessors de l'autor, és una societat secreta que s'oposa al seu temps. Pla no és un home del seu temps, és un home que s'oposa al seu temps, com diu ell mateix. I en aquesta lluita, l'hi ajuda l'intercessor Joubert.

El mestratge joubertià arriba fins a l'ofici d'escriure. Com al realista Stendhal, al realista Joubert li agraden els fets aparentment anecdòtics. Joubert ajuda Pla a perfilar el seu estil. L'escriptor català troba en el moralista la doctrina estilística stendhaliana. Bàsicament, la defensa de claredat i la concisió i la lluita contra la foscor. L'animadversió total a l'afectació i la xerrameca. El fet de considerar el ritme i l'elegància com a vicis. I l'estima pels mots familiars contra els singulars.

I una darrera coincidència. Tots tres, Joubert, Stendhal i Pla, confessen que voldrien viure com italians. Aquest idealisme no els va fer mal.

Lluís Bonada

L'editorial Proa farà arribar aquest mes de gener a les llibreries la traducció dels 'Pensaments, judicis i anotacions' de Joseph Joubert, en versió de Joan Casas. EL TEMPS ofereix als seus lectors una àmplia selecció de les 1.376 reflexions aplegades al volum. L'edició catalana es basa en l'antologia de Rémy Tessonneau.

L'home que encunyà la saviesa en màximes

Pensaments, judicis i anotacions

JOSEPH JOUBERT
Edició de Rémy Tessonneau.
Traducció de Joan Casas.
Proa, Barcelona, 2009.
550 pàgines / 22,90 euros

■ 7

Hi ha homes que són inconstants perquè no estimen cap dona. Jo sóc inconstant perquè les estimo totes.

■ 22

Voldria que els pensaments se succeïssin en un llibre com els astres en el cel, amb ordre, amb harmonia, però còmodament i a intervals, sense tocar-se, sense confondre's; i tanmateix sense deixar de lligar-se, d'afinar-se, d'acordar-se. Sí, voldria que rodolessin sense ensopegar ni ajuntar-se, de manera que cadascun d'ells pogués subsistir independent. Cap cohesió massa estricta; però tampoc incoherències: la més lleugera és monstruosa.

■ 36

Em costa marxar de París perquè m'he de separar dels meus amics; i em costa marxar del camp perquè aleshores m'he de separar de mi.

■ 48

Sens dubte em dec haver expressat alguna vegada brutalment, per anar més de pressa. Les paraules gruixudes

obreuen meravellosament.

■ 134

Qui no es deixa enganyar mai no és un amic.

■ 135

Quan els meus amics són bornis, me'ls miro de perfil.

■ 178

La naturalesa ben ordenada contemplada per l'home ben ordenat, vet aquí la bellesa poètica.

■ 180

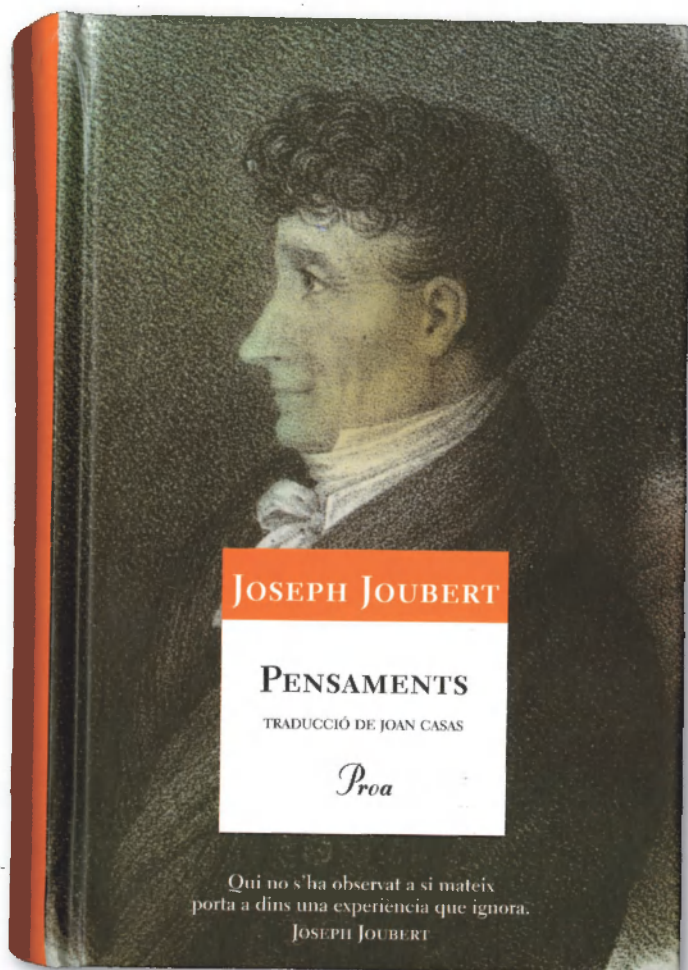
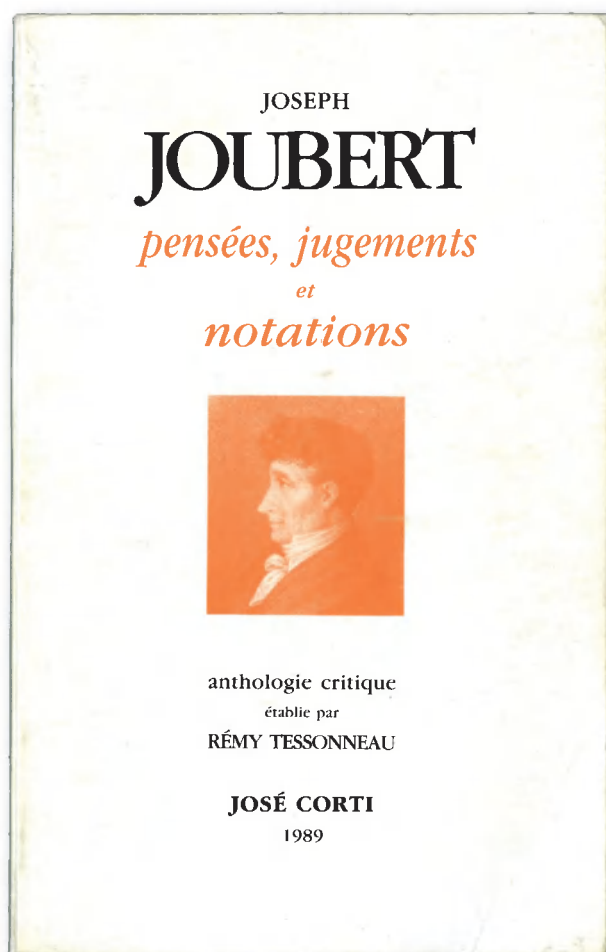
Quan diuen que l'art és una imitació, el defineixen pel seu procediment o la seva manera d'operar i no pel seu objecte. M'agradaria més dir que l'art és una multiplicació, perquè aleshores el definiria pels seus efectes i la seva utilitat. L'art, de fet, només existeix per multiplicar les coses que commouen els nostres sentits representant-nos-les i només és útil en tant que multiplica al voltant nostre les coses belles, és a dir les coses que ens commouen agradablement, deliciosament, i de tal manera que ens fan feliços.

■ 200

Tot allò que és bell és indeterminat.

■ 217

De fet no és la veritat allò que cal en

L'edició catalana de Proa dels *Pensaments* de Joubert es basa en l'antologia editada per José Corti el 1989.

les arts, és la il·lusió. Però, per produir la il·lusió, cal una certa veritat.

■ **247**

Cal que una obra d'art tingui l'aspecte no d'una realitat sinó d'una idea.

■ **248**

El gust és la consciència literària de l'ànima.

■ **251**

Quan arriba el punt que només ens agrada allò que és bell, deixem de poder escriure.

■ **254**

L'hàbit de la virtut fa que deixi de ser un sacrifici. Esdevé gust, instint, costum. Els caràcters nobles, generosos, són aquells que tenen un instint afinat dels seus veritables interessos.

■ **272**

M'agraden els fets petits. Ocupen com si diguéssim poc espai a la memòria, que

els reté amb facilitat. A més a més sempre tenen algun tret característic. Són signes, molt bons per al senyalament. Ja que, si goso dir-ho així, només van tenir existència perquè els costums del temps, l'humor del personatge, els seus gustos, les seves habituds, les seves manies, són un fons que els va fer néixer, un camp on els vam veure. Els grans esdeveniments neixen de les coses i de l'encadenament de les causes. Però els petits neixen de l'home. Produccions espontànies de la llavor de les quals és a la terra i que en descobreixen la qualitat.

■ **279**

De l'expressió. Aquell cantant de carrer que cantava tan malament però que encisava els qui l'escoltaven. És que tenia expressió. En el seu cant es notava l'emoció i el plaer que causava sincerament a si mateix, i els comunicava.

L'afectació. Afectar és voler exhibir allò que no es té. Un cantant que s'agrada a si mateix pot no agradar

perquè només encisa la seva vanitat i no s'encisa sincerament. Els mateixos tons, els mateixos gestos, les mateixes paraules, els mateixos girs de llenguatge que són una afectació en uns no ho són en uns altres. Ser natural, en les arts, és ser sincer.

Els ignorants són més sensibles a l'expressió. Els encisa només que s'avingui amb el sentiment d'aquell que s'expressa. Els savis voldrien que s'acordés amb allò que ells mateixos senten o pensen. Els hàbils, que han conservat un gust ingenu i capaç de distingir allò que és natural d'allò que és treballat, aprecien l'expressió sempre que sigui sincera, fins i tot quan és contrària als seus costums o a les seves eleccions.

■ **285**

Quan veig aquest jovent, penso que el Cel vol la perdició del món.

■ **288**

No som tan enemics d'aquells que ens

odien com d'aquells que ens menyspreen.

■ **303**

El penediment esborra la falta, però el vici subsisteix després del penediment.

■ **308**

El remordiment santifica el vici.

■ **311**

Aquest món em sembla un remolí habitat per un poble que té rodaments de cap.

■ **363**

Els mestres han de ser els guies i no els amics dels seus alumnes. Els nens han de tenir per amics els seus companys, i no els pares i els mestres.

■ **397**

Com més hi penso, més veig que l'esperit és una cosa exterior a l'ànima, com les mans són exteriors al cos, els ulls a fora del cap, les branques a fora del tronc. Ajuda a *poder*, però no a *ser* més.

■ **411**

L'odi entre tots dos sexes no s'extingeix gairebé mai.

■ **416**

No és el mateix veure una dona a la ciutat o al camp, al matí o al vespre, amb sol o amb pluja, amb llum artificial o natural.

■ **425**

En totes les classes sense educació, les dones valen més que els homes, i a totes les classes distingides es troben homes superiors a les dones. És que els homes són més susceptibles de ser rics en virtuts adquirides i les dones en virtuts naturals o de naixença.

■ **435**

Dones. Només són dones per arribar a ser mares. Van a la virtut pel plaer.

Joan Casas ha fet la traducció dels **1.376** *Pensaments* de Joseph Joubert.

■ **440**

El càstig d'aquells que han estimat massa les dones és continuar estimant-les.

■ **449**

No hi ha cap bellesa, cap utilitat en la història, més que allò que s'adreça al cor i a la imaginació dels homes, és a dir, allò que és pintoresc o poètic.

■ **465**

La història (algú ho va dir molt bé) és més pròpia encara per donar-nos paciència que no previsió.

■ **519**

Veure de massa amunt és, massa sovint, veure de massa lluny.

■ **521**

I és possible que mai no parlem tan bé com quan no sabem perfectament allò que volem dir.

■ **573**

La funció dels escriptors hauria gairebé de limitar-se a posar de moda les

veritats de tots els temps, l'amor i la pràctica de les quals són essencialment necessàries per a la felicitat del gènere humà.

■ **577**

Negar-se a: Definir allò que és conegut: xerrameca. Enfosquir allò que és clar: emmascarament. Posar en qüestió allò que és un fet: mala fe, ignorància. Fer abstracte allò que és palpable: xarlatanisme. I plantejar dificultats que no es plantegen per elles mateixes o que només tenen una aparença vana: tergi-versació.

■ **582**

Amonedar la saviesa. Encunyar-la en màximes, en proverbis, en sentències fàcils de retenir i de transmetre.

■ **585**

La comparació és una espècie de conjectura.

■ **587**

Mandra dels savis (perquè els esperits laboriosos tenen també la seva mandra) és causa de les obscuritats amb què l'idioma filosòfic fatiga massa sovint l'esperit. Un adopta la primera expressió que se li acut, un altre l'expressió que aquest adopta, i de mica en mica s'introdueix un argot.

■ **588**

Locke diu: [...] que "les màximes no il·luminen". Però guien, dirigeixen, salven cegament. Són el fil del laberint, la brúixola en la nit.

■ **606**

En els gustos i en els judicis literaris, hi intervé sempre la moda.

■ **616**

Escriure, escriure! És un talent, és un ofici i és un art. L'exercici n'ensenya l'ofici, el gust en fa endevinar l'art.

■ **621**

Què és definir? És descriure, és dibuixar amb paraules allò que només l'esperit percep; és donar extremitats a allò que per a l'ull no en té; és pintar allò que no es pot veure; és circumscriure en un espai que no té realitat un objecte que no té cos. I què és definir bé? És representar netament la idea que tots

Joubert parla del caràcter, la religió, l'educació, l'art, la política, el llenguatge dels escriptors, la dona, Déu, l'ànima...

els esperits es fan en ells i a desgrat d'ells de l'objecte del qual volem parlar, quan per atzar hi pensen.

■ **626**

Quan és vol fer evident allò que és molt fi, cal acolorir-ho.

■ **631**

Quan algú escriu amb facilitat, es pensa que té més facilitat de la que té.

■ **639**

L'estil oratori té sovint l'inconvenient d'aquelles òperes on la música no deixa sentir les paraules. Aquí les paraules no deixen veure els pensaments.

■ **656**

Només a la claredat, a la claredat extrema, cal aspirar i és important d'assolir en l'estil.

■ **657**

S'ha de rebentar la inflor.

■ **659**

El costum d'escriure, fins i tot amb amenitat, no és suficient per tenir un estil. Cal una habitud fixa, ferma, invariable, per la seva conformitat perfecta amb el nostre natural.

■ **661**

La concisió –concisió adornada–, bellesa única de l'estil.

■ **670**

Tota traducció l'estil de la qual té mesura i un ritme fix és sospitosa d'infidelitat. Si no és que l'obra traduïda tingui també un ritme de la mateixa espècie i igualment fix. És per això que Florian ha reproduït malament la novel·la de Cervantes. L'autor espanyol té en el seu llibre una bonhomia burgesa i familiar a la qual l'elegància del traductor francès és antipàtica.

■ **690**

Es pot aprendre a utilitzar un bon francès oratori o filosòfic, com s'aprèn a utilitzar un bon llatí, sense gaire bon gust, sense gaire talent ni gaire intel·ligència.

■ **702**

La llibertat moral que ens ve de la nostra imperfecció.

■ **728**

Afortunats (en literatura) aquells que vénen després dels pitjors, dissort als que vénen després dels excel·lents. I al contrari, a la vida i al món.

■ **743**

En literatura res no torna els esperits tan imprudents i tan agosarats com la ignorància dels temps passats i el menyspreu dels llibres antics.

■ **783**

La imaginació i l'estil figurat són els que sempre han dominat el món. Mirem si no les religions.

■ **900**

Hem de presumir de ser raonables, però no de tenir raó.

■ **901**

Per dir mal d'un home il·lustre, cal esperar sempre que n'hagi fet.

■ **906**

Cadascú segueix la seva raó o la seva

religió; perquè n'hi ha a qui la religió (de què tothom és susceptible) ocupa el lloc de la raó que no tenen i que no poden tenir.

■ **918**

El bon seny és saber què cal fer, la bona intel·ligència saber què cal pensar.

■ **1.119**

La república és l'únic remei als mals de la monarquia, i la monarquia l'únic remei als mals de la república.

■ **1.182**

L'educació és l'art d'avorrir-se sense avoriment o (si us agrada més) de suportar l'avoriment sense avorrir-se.

■ **1.323**

Hem de tractar les nostres vides tal com tractem els nostres escrits, posar d'acord, en harmonia, el punt mig, la fi i el començament.

Per a això necessitem esborrar-ne moltes coses.

PREMIS "Les Talúries"
XIV de teatre o guió d'espectacle
teatral
XIX de prosa
XIX de poesia

VIII Prèmi de racontre en occitan
Coorganitzat amb: Consell General d'Aràn càtedra d'estudis occitans

XXVI Premi de divulgació científica
Humbert Torres
Coorganitzat amb: OMNIUM REGERIA

VIII Premi de fotografia Ton Sirera

XXV Premi d'investigació botànica
Pius Font i Quer

XXI Premi d'investigació musical
Emíli Pujol

Informació de les bases:
Difusió Interior
Institut d'Estudis Ilerdencs
Plaça Catedral s/n
25002 Lleida
Tel. 973 271 500
difuint@diputaciolleida.cat
www.fpiei.cat

premis
IEI
09

Dotació: 5000 euros
Termini: 6 de març de 2009

 INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS
Fundació Pública de la Diputació de Lleida

 Diputació de Lleida